

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Hevesi Ferenc ügyvéd által képviselt felperesnek Dr. Buschné dr. Kovács Zsuzsanna ügyvéd által képviselt alperes ellen késedelmi kötbér megfizetése iránt indított perében a Pest Megyei Bíróság 2008. november 19-én kelt 11.G.21.513/2005/85. számú ítélete ellen a felperes részéről 86. sorszámon benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja;

kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 200.000 (kettőszázezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felek között 2004. május 14-én szállítási keretmegállapodás jött létre kábelek, vezetékek, szerelvények és egyéb villanszerelési anyagok szállítására, amelynek keretében a felperes, mint szállító vállalta, hogy a szerződés tartama alatt - 2004. december 31-ig - az általa forgalmazott termékekből az alperes, mint megrendelő részére kedvezményes árat biztosít, továbbá minden hónap 6. napjáig eljuttatja az aktuális árjegyzéket, vállalta továbbá, hogy az alperes megrendeléseit írásban három napon belül igazolja vissza. A felek megállapodása alapján az alperes a megrendeléseit faxon továbbítja, s a termékek ellenértékét - a fizetési kedvezmény esetét kivéve - a teljesítést követő 90. napon belül átutalja a felperes bankszámlájára, tudomásul véve, hogy késedelmes fizetés esetén évi 20 % kamatfizetési kötelezettség terheli. A felek a késedelmes szállítás esetére az alperes javára kötbért kötöttek ki, melynek mértéke napi 0,25 %, maximum 20 %,

oszthatatlan szolgáltatásnál a teljes szolgáltatás, osztható szolgáltatásnál pedig a le nem szállított termék ára után. Az alperes által megrendelt, majd lemondott, de már szállításra előkészített áruk esetében a felek úgy rendelkeztek, hogy a szállító 10-20 %-ig meghiúsulási kötbért jogosult felszámítani, kizárólag csak az alperes által felhasznált és más által nem alkalmazott termékeknél a kötbér mértéke 100 %. A szerződésben rögzítést nyert az is, hogy a felperes a kiszállított árun a tulajdonjogát a vételár kiegyenlítéséig fenntartja.

Az alperes 2004. szeptember 27-én - fax útján - összesen 30.935.150 forint nettó értékben rendelt meg árut a felperestől, szállítási határidőként 2004. október 25. napját, a teljesítés helyeként a ...án lévő telephelyét jelölte meg. A felperes az alperes megrendelését 2004. október 4-én azzal igazolta vissza, hogy a megrendelt termékeket 2004. október 25-e napjától kezdődően szállítja.

A felperes nyilvántartása szerint az alperesnek - más megrendelése alapján - 20.555.533 forint tartozása állt fenn, ennek nyolc napon belüli megfizetésére 2004. október 11-én kelt levelével szólította fel az alperest. Az alperes 2004. október 15-én az általa kimutatott 35.232.725 forint tartozásának fizetési ütemezésére tett javaslatot, kérve; a felperes írásban erősítse meg, hogy a megrendelése teljesítésének nem feltétele a fennálló tartozás kiegyenlítése, s a levél tartalmazza azt is; az ajánlott fizetési ütemezés abban az esetben érvényes, amennyiben a kért írásbeli megerősítés október 18-án az alpereshez faxon megérkezik.

Ezt követően a felek között 2004. október 19-én szóbeli egyeztetés volt, amelyen elhangzottakat írásban nem rögzítették.

A felperes 2004. október 20-án írásban javaslatot tett az alperes 35.232.719 forint tartozása megfizetésének az ütemezésére, valamint erre nézve 2004. október 30-ig 17.000.000 forint értékben bankgarancia biztosítását kérte azzal, amennyiben az alperes a javaslatát elfogadottnak tekinti, és erre nézve a felperes aznap írásos választ kap, az esetben a 2004. 44. hetére kért és visszaigazolt rendeltetést folyamatosan teljesíteni fogja.

Az alperes - a felperes 2004. október 22-én kelt választ sürgető levelére - a 2004. október 22-én kelt levelében azt közölte a felperessel, hogy a 2004. október 20-i levelét akként értelmezte, hogy a felperes nem szállít az alperesnek, mivel nem tudta visszaigazolni a feltételeket, ezért elállt a megrendelés teljesítésétől, így az anyagot más cégtől megrendelte, mert arra egy jelentős projektnél sürgős szüksége volt.

A felperes - az alperes 2004. október 22-i közlése ellenére - 2004. október 25-én szállított bizonyos kábelmennyiséget ...ra, a ... Rt. telephelyére, ahol azt nem vették át. A felek között történtek még levélváltások, az alperes 2004. október 29-i keltezéssel készített egy „egyezségi megállapodás”-tervezetet, amelyet a felperes nem írt alá.

Ilyen előzmények után a felperes 2004. december 13-án kelt levélben a szállítási keretmegállapodás III.4. pontjára hivatkozással felszólította az alperest 27.197.675 forint meghiúsulási kötbér megfizetésére; az alperes a kötbérkövetelést visszautasította.

A felperes többször módosított keresetében a Ptk. 246. §-a alapján 26.755.880 forint meghiúsulási kötbér és ennek 2004. december 27. napjától a kifizetésig járó

késedelmi kamata megfizetésére kérte az alperes kötelezését. 22.097.544 forint kártérítési igényét arra az esetre kívánta érvényesíteni az alperessel szemben, ha a bíróság a kötbérkövetelést túlzottnak vagy megalapozatlannak találná.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, többirányú védekezést terjesztett elő. Hivatkozott arra, hogy a felek a szállítási szerződés lényeges feltételeiben nem állapodtak meg, ezért a szerződés nem jött létre. Amennyiben a bíróság azt állapítaná meg; a szerződés létrejött, arra hivatkozott, hogy a felperes a teljesítést a 2004. október 20-i nyilatkozatával a Ptk. 313. §-a alapján megtagadta, az alperes pedig a szerződéstől elállt, így a szállítási szerződés a felperes szerződésszegése miatt megszűnt. Álláspontja szerint a felperes 2004. október 20-i levele szerinti, biztosíték iránti igénye több okból megalapozatlan volt, alaptalan volt azért is, mert az alperes lejárt tartozására kért bankgaranciát, ezzel szemben a Ptk. 281. §-ában írt szabályok a jövőben teljesítendő vételár esetében teszik lehetővé a jogosult számára biztosíték iránti kérelem előterjesztését. A szállítási keretmegállapodásra utalva előadta továbbá; a kötbér jogalapjának a feltételei sem állnak fenn, mert az áru még nem volt szállításra előkészítve, és a 100 %-os mértékű kötbér nem alkalmazható, a 10-20 % mértékű kötbér pedig eltúlzott. A felperes kártérítés iránti követelése is megalapozatlan, mivel az alperes nem szegte meg a szállítási szerződést, úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Az elsőfokú bíróság - bizonyítási eljárás lefolytatását követően meghozott - ítéletével a felperes keresetét elutasította, és kötelezte, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 2.050.000 forint perköltséget, megállapítva, hogy a felmerült költségeit a felperes maga viseli. Határozata indokolásában nem osztotta az alperesnek azt a védekezését, hogy a felek között nem jött létre szerződés, álláspontja szerint a 2004. május 11-én kelt keretszerződés lényegében általános jellegű szabályokat tartalmazott, a konkrét megrendelések jelentették a keretmegállapodás lényeges, különös tartalmát, ennek megfelelően az alperes 2004. szeptember 27-i megrendelése alapján a felperes az alperesnek küldött visszaigazolásában (2004. október 4.) bár a teljesítési határidőt 2004. október 25. napjával kezdődően jelölte meg, azonban az alperes erre nyilatkozatot nem tett, ebből következően ezt a teljesítési határidőt ráutaló magatartással elfogadta, ezért a felek között a Ptk. 379. §-ának (1) bekezdése szerinti szállítási szerződés létrejött. Az elsőfokú bíróság úgy ítélte, hogy az alperes helyesen értelmezte a felperes 2004. október 20-án kelt levelében foglalt nyilatkozatát, illetve az ezt követő magatartását lényegében a szállítási szerződéstől való elállásnak. A felperes nyilatkozata ugyanis egyértelműen tartalmazta; a saját teljesítését attól teszi függővé, hogy az alperes fogadja el a korábban keletkezett tartozásának az általa megszabott ütemezésben történő megfizetését, és a saját teljesítését biztosíték adásától tette függővé. Ezt támasztja alá a felperes jogi képviselő útján írt, 2004. október 22-én kelt levele is, melyben „megfelelő pénzügyi biztosítékok biztosítása” esetére vállalta a kábelek szállítását, s emiatt az alperes haladéktalanul mástól rendelte meg az árut. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes a szállítási keretszerződés III.4. pontja alapján megghiúsulási kötbérre nem tarthat igényt, mivel ez abban az esetben járna a felperesnek, ha az alperes mondja le a megrendelést (áll el a szerződéstől) a már szállításra előkészített áruk tekintetében. E körben utalt arra is, hogy a peradatok

alapján arra lehet következtetni, hogy a ... Rt. 2004. október 25-ére a felperes által megrendelt kábelmennységet teljes egészében nem gyártotta le. Az elsőfokú bíróság a felperes kártérítési követelését sem találta megalapozottnak és a beszerzett igazságügyi szakértői vélemény megállapításaira is figyelemmel, a kártérítési igény összecszerűségével kapcsolatban is kifejtette álláspontját, szükségtelennek tartva további szakértői bizonyítás lefolytatását és további tanúk meghallgatását. A felperest - pervesztessége tekintetével - a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte, hogy fizesse meg az alperesnek az általa előlegezett szakértői díjból és ügyvédi munkadíjból álló perköltségét.

Az ítélet ellen a felperes fellebbezést terjesztett elő, amelyben elsődlegesen annak megváltoztatásával a kereseti kérelmének megfelelő döntés meghozatalát, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság kötelezését kérte a per újabb tárgyalására és újabb határozat meghozatalára. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a szerződés teljesítésében közreműködő személyek tanúvallomását, a vallomásokból egyértelműen megállapítható, hogy a felperes a nagy összegű lejárt alperesi tartozások rendezéséhez kötötte a perbeli szerződésből eredő kötelezettségének a teljesítését. E körben a felperes hangsúlyozta, hogy a szállítási szerződés teljesítését a Ptk. 281. § (2) bekezdésének a), c) pontjai értelmében biztosíték adásához köthette, sőt, megtagadhatta volna, mivel a korábban teljesített szállítások ellenértékének a kiegyenlítésével az alperes késedelembe esett. A Ptk. 281. §-ának (3) bekezdésében foglaltak alapján a jogosult azonban akkor állhat el a szerződéstől, ha a biztosíték nyújtására megfelelő határidőt szabott, és az eredménytelenül telt el. A perbeli esetben ezek a feltételek nem álltak fenn, a felperes elállási nyilatkozatot nem tett, a szerződés nem szűnt meg, annak hatálya a felek között változatlanul fennállt. Kifejtette, hogy az első fokú ítéletnek a meghíúsulási kötbérre vonatkozó megállapításai megalapozatlanok, és a kártérítési igényére nézve az ítéleti megállapításokat, valamint a szakértői véleményben foglaltakat, nem fogadja el, és sérelmezte, hogy a szakvéleményre tett kifogásai mellőzésének okát az ítélet indokolása nem tartalmazza. Végül kifogásolta a terhére megállapított perköltség mértékét, annak eltúlzottságára hivatkozással.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyására irányult.

A fellebbezés az alábbiakra tekintettel nem megalapozott.

A fellebbezés eredménye alapján az volt megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást feltárta, és a megállapított tényállás alapján helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes a szállítási keretmegállapodás III.4. pontja alapján meghíúsulási kötbért az alperessel szemben nem érvényesíthet, és a másodlagos igénye is alaptalan, ezért az érdemi döntése helytálló.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az alperes 2004. szeptember 27-én kelt, a perbeli kábelekre vonatkozó megrendelésének 2004. október 4-én kelt felperesi visszaigazolásával a felek között a Ptk. 379. §-ának (1) bekezdése szerinti szállítási szerződés létrejött, a másodfokú eljárásban a szállítási szerződés létrejöttének a kérdése már nem volt a vita tárgya.

A szerződés legfontosabb jogi hatása az, hogy a szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére, és jogosultság a szolgáltatás követelésére (Ptk. 198. § (1) bekezdés). A Ptk. 379. §-ának (1) bekezdése szerint szállítási szerződés alapján a szállító köteles a szerződésben meghatározott dolgot a kikötött későbbi időpontban vagy időszakban a megrendelőnek átadni, a megrendelő pedig köteles a dolgot átvenni, és az árát megfizetni.

A szerződéseket tartalmuknak megfelelően, a megszabott helyen és időben, a megállapított mennyiség, minőség és választék szerint kell teljesíteni (Ptk. 277. § (1) bekezdés). A Ptk. 277. §-ának (1) bekezdése értelmében tehát a szerződés tartalmának minden szempontból megfelelő, a felek szerződéses érdekeit kielégítő szolgáltatás nyújtása jelenti a szerződésszerű teljesítést.

A szerződés tartalmának kialakításához tartozik az a kérdés, hogy mikor kell a feleknek a vállalt kötelezettségeiket teljesíteni, ennek rendezését a törvény - a Ptk. 200. §-ának (1) bekezdése értelmében - a felekre bízta. Az egyes szerződéstípusokról szóló szabályok körében, így a szállítási szerződés esetében a Ptk. 379. § (1) bekezdésének fent idézett szövegéből - „kikötött későbbi időpont” - következik, hogy a szállítási szerződés teljesítési idejének meghatározása a szerződés lényeges tartalmához tartozik, nem közömbös továbbá az sem, hogy mikor lehet a másik fél teljesítésére számítani.

Az adott ügyben a felperes a szállítási szerződésben meghatározott nettó 30.935.150 forint értékű kábelt 2004. október 25-én (október 25-től) volt köteles az alperesnek átadni, az alperes pedig a kábel árát banki átutalással, a számla kézhezvételétől számított kilencven banki napon belül megfizetni. A felperes a szerződésben nem kötött ki fizetési biztosítékot.

Ha a teljesítéssel valamelyik félnek elől kell járnia - a jelen perben a felek szállítási szerződése alapján a felperesnek - a Ptk. 281. §-ának (1) bekezdése (egyidejű teljesítés) szerinti visszatartási jog általában nem gyakorolható, s a teljesítés megtagadására csak meghatározott feltételek fennállása esetén kerülhet sor (Ptk. 281. § (2) bekezdés).

A Ptk. 281. §-ának (1) bekezdése szerint, ha jogszabály vagy szerződés alapján a felek egyidejű teljesítésre kötelesek, egyik fél sem köteles saját szolgáltatását teljesíteni, amíg a másik fél a szolgáltatást fel nem ajánlja.

A (2) bekezdés alapján, az a szerződő fél, kinek a teljesítéssel elől kell járnia, a szolgáltatást - biztosíték hiányában - megtagadhatja, ha a szolgáltatást részletekben vagy folyamatosan kell teljesíteni, és a másik fél saját szolgáltatásával

időközben késedelembe esik, amíg a késedelem tart [a) pont], a másik fél vagyoni viszonyainak időközben bekövetkezett jelentős megromlása folytán a vizsontszolgáltatás veszélyeztetve van [b) pont], a másik félnek vele szemben pénzügyi fedezethiány miatt kiegyenlíthetetlen tartozása áll fenn [c) pont].

A fent idézett szabályokat a Polgári Törvénykönyv XXIV. fejezete a teljesítés ideje címszó alatt tartalmazza, e rendelkezések lényegében a felek megállapodásának a hiányait hivatottak pótolni. A Ptk. 281. § (2) bekezdésében írt - és a felperes által a magatartása jogszerűségének alátámasztásaként hivatkozott - szabályok helyes értelmezése szerint a felperes a jelen perbeli szállítási szerződés teljesítésének a biztosítására kérhetett volna az alperestől - a törvényi feltételek fennállása (Ptk. 281. § (2) bekezdés a), b), c) pont) esetén és a Ptk. 281. § (2) és (4) bekezdésében foglalt szabályok betartása mellett - bankgaranciát. A vita tárgyát képező szállítási szerződésben vállalt kötelezettsége teljesítését viszont nem tehetette függővé a felek közötti, más szerződésből eredő alperesi tartozás rendezésétől, és ennek biztosítását jelentő bankgarancia adásától.

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában helyesen állapította meg azt, hogy a felperes korábbi tartozásának rendezéséhez kötötte a szállítási szerződés tárgyának, a saját szolgáltatásának a teljesítését, ezen megállapítását a becsatolt okiratok alátámasztják, s a tanúk vallomásából sem vonható le más következtetés, így indokolatlanul kifogásolta a felperes fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a szerződés teljesítésében közreműködő személyek tanúvallomását.

A másodfokú bíróság megítélése szerint a felperesnek a már ismertetett 2004. október 20-án kelt levelében (faxban) foglalt nyilatkozata - ellentétben az elsőfokú bíróság álláspontjával - nem a perbeli szállítási szerződéstől történt elállásnak, hanem a Ptk. 281. §-ának (2) bekezdésében írt szabályokkal kapcsolatban kifejtett értelmezésre figyelemmel, a teljesítés jogos ok nélküli megtagadásának minősül (Ptk. 313. §). Ezt támasztja alá az a körülmény is, hogy a felperes jogi képviselője útján az alperesnek megküldött levelében (2004. október 22.) megerősítette azon szándékát, hogy a megrendelt termékek szállítását az utóbb szabott feltételek teljesítése esetén biztosítja.

A Ptk. 313. §-a szerint, ha a kötelezett a teljesítést jogos ok nélkül megtagadja, a jogosult választhat a késedelem és a lehetetlenülés következményeinek alkalmazása között. E rendelkezés értelmében, ha a jogosultnak érdeke fűződik a teljesítéshez, ezt követelheti, de el is állhat a szerződéstől érdekmúlás bizonyítása nélkül, s amennyiben a kötelezett utóbb megkísérli a teljesítést, ezt a jogosult már elháríthatja. A perbeli esetben nem követett el szerződésszegést az alperes azáltal, hogy a felperes által megkísérelt részbeni teljesítés elfogadásától elzárkózott, az átvételt megtagadta. A szerződéseket a tartalmuknak megfelelően kell teljesíteni, ezért a felperes szerződésszegése, a teljesítés jogos ok nélküli megtagadása, azzal a következménnyel is járt, hogy az alperes a szállítási szerződés tárgyát mástól jogszerűen beszerezhetette. Az alperes tehát a jogügylet kapcsán nem tanúsított

szerződésszegő magatartást, így érdemben helytállóan utasította el az elsőfokú bíróság a felperesnek az alperessel szemben érvényesíteni kívánt meghiúsulási kötbérigényét, illetve a másodlagos kártérítés iránti követelését, melyre figyelemmel a jogvita eldöntése szempontjából relevanciával nem bírnak a felperesnek a beszerzett szakvélemény megállapítását érintő kifogásai.

Nem megalapozott a felperes fellebbezése a perköltségösszagszerűsége tekintetében sem. A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a fél és az ügyvéd között nincs az ügy ellátására vonatkozó díjmegállapodás, vagy ha a fél azt kéri, a bíróság a képviselet ellátásával felmerült munkadíj összegét a (2)-(6) bekezdésben foglaltak figyelembevételével állapítja meg. A (2) bekezdés a) és b) pontja szerint polgári perben az elsőfokú bírósági eljárásban az ügyvéd munkadíjának a pereszes felet terhelő összege 10 millió forintot meg nem haladó pertárgyérték esetén a pertárgyérték 5 %-a, de legalább 10.000 forint, 10 millió forint feletti, de 100 millió forintot meg nem haladó pertárgyérték esetén az a) pontban meghatározott munkadíj és a 10 millió forint feletti összeg 3 %-a, de legalább 100.000 forint. A polgári perben az ügyvédi munkadíj megállapításánál tehát a per tárgyának értékéből kell kiindulni, és figyelembe kell venni a képviselet ellátása érdekében kifejtett tevékenységet, az ügy bonyolultságát, időigényességét. A perbeli esetben a pertárgyérték 26.755.880 forint volt, az elsőfokú bíróság részletes bizonyítási eljárást folytatott le, így a pertárgyértékre, valamint a tárgyalások, az alperesi képviselő által szerkesztett beadványok számára; a kifejtett képviseleti tevékenységre figyelemmel az elsőfokú bíróság által megítélt 1.500.000 forint összegű, a hivatkozott jogszabály alkalmazásával megállapított munkadíj nem tekinthető eltúlzottnak, annak mérséklésére nincs kellő alap.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján - részben eltérő indokolással - helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján a felperes köteles az alperesnek a másodfokú eljárással okozott költségét megtéríteni. Az alperes másodfokú perköltsége a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdésének alkalmazásával megállapított, általános forgalmi adót is tartalmazó 200.000 forint ügyvédi munkadíjat foglalja magában.

Budapest, 2009. április 28.

. Bánki Horváth Mária s. k.,

a tanács elnöke

. Rédei Anna s. k.,
előadó bíró

Levek Istvánné dr. s. k.,
bíró

